

Wiadomości o Biblii – protestancka zasada sola scriptura

1. Pozycja Biblii w nauce i życiu Kościołów poreformacyjnych

Kościół zielonoświątkowy za Ojcami Reformacji wyznaje zasady reformacyjne:

- sola Scriptura (tylko Pismo Święte),
- solus Christus (tylko Chrystus),
- sola gratia (tylko łaska),
- sola fide (tylko przez wiarę).

Wyjątkową pozycję w nauce i życiu Kościołów poreformacyjnych zajmuje Pismo Święte, jako dokument o objawieniu się Boga w historii, Słowo samego Boga. Pismo Święte stanowi jedyną normę wiary, doktryny i etyki. Kościół uważa, iż Pismo Święte jest w pełni wystarczającą, pewną, nieomylną normą poznania, wiary i posłuszeństwa, które stanowią o zbawieniu. W Wyznaniu Wiary Kościoła Zielonoświątkowego reformacyjna zasada sola scriptura jest pierwszą z założeń doktrynalnych wyznania. Wyznanie Wiary Kościoła Zielonoświątkowego zaczyna się od słów: Wierzymy, że Pismo Święte (...) stanowi jedyną normę wiary i życia.

2. Czym jest zasada sola scriptura?

Słownikowa definicja sola scriptura (łac. tylko przez Pismo Święte) brzmi następująco - jest to formalna zasada protestantyzmu głosząca samowystarczalność Pisma Świętego, które pod wpływem Ducha Świętego samo jest swoim interpretatorem i dlatego Tradycja Kościoła, jako instancja normatywna dla wiary chrześcijańskiej, nie jest wcale niezbędna.

Zgodnie z przekonaniem Lutera człowiek zostaje usprawiedliwiony z łaski poprzez wiarę dzięki działaniu Słowa Bożego. Ta rzeczywistość Słowa wyraża się w tekście Pisma Świętego: Wiara tedy jest ze słuchania, a słuchanie przez Słowo Chrystusowe (Rzym. 10,17). Wynika z powyższego, iż wiara jest rzeczywistością darowaną (sola gratia), której treść zostaje objawiona poprzez tekst Pisma Świętego (sola scriptura). Reformacja postawiła więc w centrum chrześcijańskiego życia tekst Pisma Świętego. Reformatorzy uważali, iż głoszone Słowo jest w stanie pochwycić człowieka w "tu i teraz" jego egzystencji, bez względu na czasowe oddalenie względem historycznego Jezusa i wydarzeń nowotestamentowych.

W centrum Słowa, według Lutera, stoi Jezus Chrystus, jedyny Syn Boży jako najwyższy autorytet dla wiary. Punktem centralnym Pisma Świętego jest więc osoba Jezusa Chrystusa. Wyraz takiego zrozumienia dał Luter w słowach: Chrystus jest Panem i Królem ksiąg świętych.

Fundamentem całej Reformacji było hasło sola scriptura. Zasada Tylko Pismo stała się jedynym źródłem wiary u Lutera, a następnie u późniejszych reformatorów.

Uznawano, że bez całej tradycji kościelnej tekst biblijny ma dostateczną wiarygodność, by stać się wyłącznym źródłem doktryny /Obecnie w literaturze katolickiej można spotkać się z poglądem, iż reformacja była świadkiem obalenia struktur kościelnych, gdyż Pismo Święte zaczęło zastępować instytucję Kościoła/. Reformatorzy opierali się na Piśmie jako na mającym autorytet Słowa Bożego. Dla niektórych z nich było oczywiste, że Pismo jest Słowem Bożym, dla innych ta relacja między Piśmie a Bogiem wyglądała inaczej; twierdzili mianowicie, iż Pismo zawiera Słowo Boga.

Pomimo tych różnic w interpretacji powyższej prawdy, bezspornym było, że Pismo miało być przyjmowane, jak gdyby to sam Bóg mówił. Kalwin za pomocą takich słów wyraził powyższą prawdę: Chrystus przychodzi do nas obleczony w Ewangelię. Dla Kalwina autorytet Pisma był niepodważalny, twierdził on mianowicie, iż biblijni pisarze to "sekretarze", którym to co mają pisać, dyktował Duch Święty. Jak to stwierdził H. Bullinger, autorytet Pisma jest absolutny i niezależny, ponieważ jest to Słowo samego Boga.

Według reformatorów Pismo Święte ma wystarczającą wiarygodność w sobie samym. Nalegali oni, aby autorytet papieży, rad i teologów był poddany autorytetowi Pisma. Nie oznaczało to, że nie mieli oni mieć autorytetu w ogóle, reformatorzy zezwalali na podejmowanie ważnych decyzji odnośnie spraw doktrynalnych. Podtrzymywano jednak pogląd, że taki autorytet wywodzi się z Pisma, i dlatego też powinien być Pismu podporządkowany. Biblia, jako Słowo samego Boga, powinna być postrzegana jako nadrzędna wobec ojców i rad. Kalwin wyraził to w następujący sposób: Mimo, że utrzymujemy, iż Słowo Boże jest poza jakimkolwiek osądem, i że ojcowie oraz rady posiadają autorytet tylko i wyłącznie jeśli się zgadzają z Pismem, ciągle szanujemy i czcimy ich tak jak przykazał nam Chrystus.

Zgodnie z reformacyjną formułą sola scriptura, Pismo Święte odwołuje się wyłącznie do kryteriów, które dostarcza sama Biblia. W interpretacji Pisma Świętego przesłanki wywiedzione z tradycji bądź Urzędu nie mają zasadniczego znaczenia. Powyższa zasada stanowi jeden z podstawowych wyróżników protestantyzmu, a zarazem jest podstawową zasadą hermeneutyczną, przeciwko której Kościół katolicki zaprotestował już na Soborze trydenckim oświadczając, że wykładnia Pisma należy do Kościoła.

W reformacyjnym rozumowaniu roli Pisma Świętego znajdujemy wyznaczenie Lutra głoszące, iż Słowo Boże stanowi centrum chrześcijańskiego życia i stoi ponad sakramentami. Reformator postawił znak równości pomiędzy Słowem Bożym, Ewangelią i Jezusem Chrystusem. Dowodził także, iż o ile w jednych tradycjach Bóg ujawnia swą obecność, jak jest przyjmowane, w mistycznym oglądzie, w innych natomiast w kontemplacji ikony, podając za tradycją prawosławną - pisanego obrazu, jak wreszcie jeszcze w innej w społeczności sakramentalnej, o tyle w tradycji luterńskiej Bóg objawia się pod postacią Słowa.

Zgodnie z teologią protestancką, w procesie egzystencjalnej interpretacji tekstu Pisma Świętego, trafiające do człowieka słowo staje się prawdziwym Słowem, Bożym Logosem. To Słowo wskazuje nowe sposoby samozrozumienia i egzystencji w świecie. Chrześcijanin odbiera przemawiające do niego słowo jako Słowo samego Boga, które wskazuje drogę wiary oraz zmienia sposób życia w świecie.

3. Miejsce Biblii jako Słowa Bożego w kształceniu religijnym

Zgodnie z teologią reformacyjną, Biblia jako Słowo Boże powinna zajmować podstawowe miejsce w kształceniu religijnym. Staje się ona nie tylko księgą historyczną, nauczającą, opisem cudów i prorocstw, zbiorem zasad moralnych, lecz przede wszystkim, jak wcześniej zostało powiedziane, Objawieniem samego Boga. Właśnie przez Biblię dociera do człowieka szczegółowe Objawienie Boże. Apostoł Paweł napisał do Tymoteusza: Całe Pismo przez Boga jest natchnione i pożyteczne do nauki, do wykrywania błędów, do poprawy, do wychowywania w sprawiedliwości (2 Tm 3,16). W wierszu tym, greckie słowo theopneustos przetłumaczone jako natchnione oznacza posiadające oddech Boży. Słownik Webstera definiuje natchnienie jako nadnaturalny wpływ Ducha Bożego na umysł ludzki, poprzez który prorocy, apostołowie i uświęceni pisarze zostali przygotowani do przedstawienia Bożej prawdy bez jakiegokolwiek błędu czy pomyłki. Według dr Graussena jest to niewytłumaczalna moc, którą Duch Boży obdarzył autorów Pisma, pozwalając im zastosować odpowiednie słowa oraz chroniąc ich przed popełnieniem błędów i przeoczeń. Natchnienie odnosi się więc do sposobu, w jaki samoobjawienie się Boga przyjęło postać słów zapisanych w Biblii, co oznacza, iż Bóg był bezpośrednio zaangażowany w proces powstawania Biblii. W istocie Pismu Świętemu udziela Boskie natchnienie autorytetu potwierdzonego z kolei przez Ducha Świętego. Luter głosił, że prawda Bożego samoobjawienia przez Pismo jest zapisana w głębi naszych serc przez Ducha Świętego. Tezę tę podjął następnie Jan Kalwin, który pisał o

wewnętrznym świadectwie Ducha Świętego, dochodząc do przekonania, że Biblia jest nie tylko autentycznym i wiarygodnym zapisem spotkania Boga z ludzkością w przeszłości, ale i środkiem Jego obecnych spotkań z człowiekiem.

Objawienie, które dociera do człowieka przez Biblię, staje się podstawą i normą dla chrześcijańskiego zwiastowania i nauczania. Idąc za słowami Apostoła Pawła, które mówią, iż cała Biblia jest księgą natchnioną i pożyteczną, znajdujemy także wychowawczy cel natchnienia. Celem Biblii jest nie tylko przynoszenie pożytku w dziedzinie nauczania, ale celem jej jest napominanie, korygowanie, wychowywanie w sprawiedliwości, aby człowiek wierzący był doskonały, zdolny i przygotowany do podjęcia każdego rzuconego przez życie wyzwania.

Słowa Boga zapisane w Piśmie Świętym nie są integralną częścią tego świata, ani też nie powstały na nim - mają naturę duchową i są wieczne. Jak powiedział Luter - Chrystus nie wypowiadał swoich myśli, lecz słowa, które są duchem i żywotem (J 6,63).

4. Czy Słowo Boże może spełniać swoją szczególną rolę w życiu uczniów o różnych możliwościach intelektualnych?

W Biblii znajdujemy zapis mówiący o uniwersalizmie adresatów tej Księgi, a zapisany takimi słowami: A ponieważ od dzieciństwa znasz Pisma Święte, które cię mogą obdarzyć mądrością ku zbawieniu przez wiarę w Jezusa Chrystusa (II Tm 3,15).

Wiele fragmentów biblijnych wskazuje jednak, iż z przekazem Słowa Bożego zapoznawano dzieci. Mówią o tym zarówno księgi Starego, jak też Nowego Testamentu. Znana jest historia nakazu Mojżesza zgromadzenia ludu wspólnie z dziećmi w celu zapoznania ich ze słowami zakonu: Zgromadź lud, mężczyzn, kobiety, dzieci i obcych przybyszów, którzy przebywają w twoich bramach, aby usłyszeli i aby nauczyli się bojaźni Pana, Boga waszego, i pilnie spełniali wszystkie słowa tego zakonu (Pwt 31,12).

W tekstach Nowego Testamentu znajdujemy wiele świadectw potwierdzających wczesne uczenie dzieci prawd i zasad moralnych. Posłużmy się tutaj przykładem bogatego młodzieńca odpowiadającego Jezusowi: Nauczycielu tego wszystkiego przestrzegałem od młodości mojej (Mk 10,20). Podobna jest wymowa tekstu drugiego Listu do Tymoteusza 3,14-15: Ale ty trwaj w tym, czegoś się nauczył i czego pewny jesteś, wiedząc od kogoś tego się nauczył. I ponieważ od dzieciństwa znasz Pisma Święte, które cię mogą obdarzyć mądrością ku zbawieniu przez wiarę w Jezusa Chrystusa.

Wreszcie wydarzenie Słowa, pozwala nawet osobom niewykształconym rozumieć i odpowiednio odbierać przesłanie samego Boga objawionego w Słowie. Biblia mówi: Świat przez mądrość swoją nie poznał Boga.. Ponieważ Biblia zawiera przesłanie Boga, jej słowa mają taką samą wagę jak słowa Boga, gdyby osobiście przemawiał do każdego człowieka. Objawienie polega na tym, że Bóg daje ludziom poznać swoją prawdę. Natchnienie prawdę tę zachowuje, czyniąc ją w ten sposób powszechnie dostępną.

Kościół ewangelikalny przyjmuje istnienie wewnętrznego działania Ducha Świętego, jako tego, który oświeca słuchającego oraz czytającego Pismo Święte, daje zrozumienie jego znaczenia, przekonuje o jego prawdzie i boskim pochodzeniu. Duch Święty nie jest ograniczony niedoskonałością ludzkiego rozumu, dzięki czemu dana jest możliwość przyjęcia Słowa Bożego przez każdego, kto chce to Słowo przyjąć.

Apostoł Paweł wspomina, że poselstwo ewangelii doszło do Tesaloniczan za pośrednictwem Ducha Świętego. Apostoł podkreśla, iż zwiastowana przez niego ewangelia dotarła do nich nie tylko w Słowie, lecz także w mocy i w Duchu Świętym, i z wielką siłą przekonania (1 Tes 1,5). Gdy przyjmowali oni paralabontes - słowo, wówczas brali je edeksasthe - nie za słowo ludzkie ale za Słowo Boże (1 Tes 2,13).

Różnica pomiędzy obojętnym przyjęciem poselstwa, a aktywnym, rodzącym skutki, jego uchwyceniem, postrzegana jest jako dzieło Ducha Świętego.

5. Wnioski

Reasumując powyższe rozważanie, podkreślić należy szczególną rolę i status Słowa Bożego. Zasada tylko Pismo to jedyne źródło wiary, a zarazem sposób bycia w wierze. Autorytet Pisma Świętego wynika z autorstwa samego Boga, dzięki któremu Biblia stoi ponad Urzędem i Tradycją. Słowo Boże utożsamiane jest z objawieniem samego Boga, bowiem Jezus Chrystus jest Bożym Logosem. Według tej teologii, Słowo staje się miejscem spotkania Boga z człowiekiem. Wreszcie Biblia jest źródłem Objawienia, które dociera do człowieka i jest podstawą i normą dla chrześcijańskiego zwiastowania i nauczania. Słowa Pisma Świętego zawierają prawdy ponadczasowe i są wieczne. To Słowo kreuje wiarę, i to bez względu na możliwości poznawcze odbiorcy. Słowo Boże nie jest kategorią poznawczą, ale rzeczywistością łączącą to, co boskie, z tym, co ludzkie. Słowo staje się więc jednostką egzystencjalną.

Podsumowując powyższe, Pisma Świętego nie należy postrzegać jako dokumentu spisane w dawnej epoce, lecz jako żywy głos Boga. Duch Święty, zwiastując za pośrednictwem Słowa Bożego sprawia, że człowiek przeżywa bezpośrednią obecność Boga. Autorytet Pisma opiera się więc na jego wewnętrznym świadectwie, iż przez nie mówi Duch Święty. Kontynuując powyższą myśl, Pismo Święte samo uwierzytelnia się jako autentyczne Słowo Boże. To samo Pismo pozostaje jedyną normą nauki i życia Kościoła. To Słowo osobowe rządzi Kościołem Bożym. Tylko Pismo (sola scriptura) może wiążąco określać treść wiary i praktyki chrześcijanina, gdyż tylko ono legitymuje się pewnym charyzmatem natchnienia i związanej z tym nieomyślności. Wszystkie inne autorytety są zawodne. Słowo to wreszcie jest w stanie dotrzeć do każdego słuchającego, jako Słowo samego Boga.

Pytania Kontrolne

1. Dlaczego zasada sola scriptura odgrywa tak wielką rolę w Kościołach poreformacyjnych?
2. Jaką rolę spełnia objawienie w odbiorze tekstu Pisma Świętego?
3. Uzasadnij sens zapoznawania z Pismem Świętym nawet osoby o niskiej sprawności intelektualnej.

Literatura

Bayer O., *Autorität und Kritik. Zu Hermeneutik und Wissenschaftstheorie*, Tübingen 1991. Cytaty biblijne wg: Biblia to jest Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu.

Nowy Przekład, Warszawa 1994.

Milerski B., *Religia a szkoła*, Warszawa 1998,

McGrath A. E., *Historical Theology, An Introduction to the History of Christian Thought*, Malden 1998.

Pearlman M., *Doktryny biblijne, Zarys teologii systematycznej*, Suchacz 1998.

Wilczek P., *Spory o Biblię w literaturze Renesansu i Reformacji*, w: *Spotkania z Literaturą*, Kielce 1995.